

A. Elango.

Soome-Eesti õpetajate päevade raamatud. Tallinn 1938?

ÕPILASORGANISATSIOONID EESTI KOOLIDES.

Õpilasorganisatsioonide probleem on Eestis praegu seevõrra aktuaalne ja selle lahendused huvitavad, et tundub olevat asjakohane sellel peatuda ka käesolevate Soome-Eesti õpetajate päevade raamatides. Siin kajastub kõige paremini kooliuuenduslike otsingute sotsiaalpedagoogiline külg.

Kõigepäält lubatagu mul küsimuse puudutada vähe teoreetilist ~~osa~~ külge.

I. Õpilasorganisatsioonide probleem pedagoogilises teoorias.

Õpilasorganisatsioonide probleem on üks neid kasvatuslikke küsimusi, millele ei pedagoogiline teooria ega praktika pole suutnud anda veel täiesti rahuldavat lahendust. Küsimus ise on aga juba aastasadu vana. Praeguste õpilasühingutele üsna ligidasi eelkäijaid leiame juba 17. sajandi jesuiitide-kolleegiumites n.n. akadeemiates, õpilaste vabatahtlike ühingute, näol. Samuti teame ju, et moodsaks peetava õpilaste omavalitsuse alged ulatuvad tagasi reformatsioonikoolidesse - Joh. Sturmini ja V. Trotzendorfini. Ungari keskkoolidest teame, et seal juba 18. sajandi lõpul ja 19. algul teotses õpilasühinguid, mis väga meenutavad praegusaegseid. Ka Sanderi Petöfi ja Maurus Jókai on nende tegevusest võtnud osa. 1868. a-l, parun Eötvösi haridusministriks olles, reguleeriti

Ungaris õpilasühingute tegevus üleriiklikkude eeskirjadega, mis jät^{is}~~ta~~ üsna avarad võimalused õpilastele ühingute asutamiseks. Minu teades on see kõige varasem katse õpilasühingute tegevust üleriiklikus ulatuses reguleerida. Huvitav, et Preisimaal mõni- teist aastat hiljem (1880) igasugused õpilasühingud ringkirjaliselt keelati just ära.

Erilist hoogu võis õpilasühingute tegevuses Lääne-Euroopas märgata käesoleva sajandi algul, mil see küsimus ka pedagoogilises teoorias enam laineid lõi. Veel praegugi näib see küsimus olevat elavalt päevakorral Ameerikas, kus õpilasorganisatsioonid etendavad silmapaistvat osa^X vabas isetegevuses, mida nad nimeta- vad Extracurricular Activities.

Õpilasühingute küsimust võib vaadelda kahelt seisukohalt: õpetus^{lõu-}metoodiliselt ja sotsiaalpedagoogiliselt.

Õpetus^{lõu-}metoodilise aspekti all hinnatakse õpilasühinguid harilikult kui õppetöö täiendajaid. Nad võimaldavad oma liikmeil õpilail teatud küsimusis siveneda põhjalikumalt kui see tavalie^{te} ses õppetunnis on võimalik. Seejuures baseerub kogu nende töö ise- tegevusel, täiendades seega tavalist õppetööd ka metoodilisest külj^{est}st. Mitmesugused loodusteaduste, ajaloo, kirjanduse, keelte jms. ringid on tõenäolikusel moel^{egi} õpilasele annud esimese tõuke vastavasse alasse põhjalikumaks süvenemiseks ja saanud võib olla teadusliku karjääri esimeseks hüppelauaks. Sama võik- si- me öelda ka spordiringidest füüsilise kultuuri alal.

Õpilasorganisatsioonid saavad õpetus^{lax-}metoodiliselt olla viljakad vaid kahel tingimusel.

I. Nende tegevus peab piirduma mingi kitsama erialaga. Mitmel alal korraga töötades ei saa küllaldaselt ühessegi alasse süveneda. On mõeldavad näit. loodusteaduse, ajaloo, keelte, sporti, muusika, karsuse jms. ringid.

II. Tegevusjuhtimine peab olema vilunud ja asjatundliku juhi käes. Sääraseks juhiks on harilikult vastava aine õpetaja koolis. Kus viimasel puudub asja vastu huvi või oskus noori juhtida, seal ei tule ka ringi tööst palju välja. Juht peab aga teravalt pidama silmas, et ka noorte endi initsiatiivile jääks küllaldaselt ruumi, et ringi koosolekud ei kujuneks lihtsalt lisatunniks.

Nende põhimõtete järgi teotsevaid õpilasorganisatsioone nimetatakse Eestis ringideks, vastandina säärasele õpilasühingutele, kus harrastatakse rinnakuti mitut ala, nagu näit. Soome "Toverikunnat", mida meil nimetatakse X ühinguteks.

Mood^{de}sa isetegevuskoolis, töökoolis pole säärasele õpilasringidel siiski suuremat tähtsust. Kus iga klass omaette ja kool tervikuna moodustavad töö- ja eluosaduskonna (Arbeits-und Lebensgemeinschaft), kus töö on individualiseeritud ja klass asendatud n.n. laboratooriumiga, - mis jääb^{de} sääl üle veel õpilasringile? Nende asemele astuvad vabatahtlikud erikursused ainete jaoks, mida kooli õppekavas võib olla pole ette nähtud (esperanto, fotoasjandus jne) või millesse teatud grupp õpilasi tahaks süveneda põhjalikumalt

kui õppekava nõuab. Selleks otstarbeks on kohati isegi tunnikavas oma kindel aeg ette nähtud. Säärased ainerühmad (Fachgruppe) nagu nad veel hiljuti olid ette nähtud Preisi ~~g~~ümnaasiumite ja meil Eestis Seminaride õppekavas, on osa koolitööst ja neid ei saa päriselt võrrelda õpilasingidega. Sellepärast näemegi, et moodsad töökooli teoreetikud ~~g~~. Kerschensteiner, H. Gaudig j.t. ei omista õpilasingidele suuremat tähtsust.

Kuid ka traditsionaalses passiivses õppekoolis (Lernschule), kus töö toimub peamiselt klassis, ühel rindel, tunduvad säärased õpilasingid pigemini aja raiskajaina ja segaduse tekitajaina, ühe sõnaga võõrkehadena. Puht-dotseeriva meetodiga harjunud õpetaja lihtsalt ei suuda ringi tööd otstarbekohaselt juhtida ja ka õpilastel on see võõras ning harjumatu. Nad võtavad seda pealiskaudse mänglemisena. Tavaline pilt säärastes koolides on, et ringi koosolekul on vaid 5-6 õpilast, kui kavas pole mitte tantsu naaberkooli õpilastega! Arusaadav, et säärastel tingimustel ringide mõte ei evi traditsionaalse keskkooliõpetaja silmis suuremat poolehoidu.

Jäeb üle komas liik koole, kus ollakse jõutud juba üle tuupimis-meetodist, ent veel mitte saavutatud täit isetegevust ja laboratoorsust. Nendes ülemineku astme koolides näib õpilasingidel olevat kõige enam pinda ja selle koolitüübi teoreetikud nagu Foerster, Matthias, Weimer j.t. on neist ka enim vaimustatud.

Nii näeme, et õpetusmetoodiliselt seisukohalt õpilasingid

evivad tähtsust peamiselt kui üleminekuaste täielisele uuendatud koolile, kui teerajajad laboratoorsele tööviisile.

Hoopis teises valguses paistab ~~xx~~ õpilasorganisatsioonide probleem meile sotsiaalpedagoogiliselt seisukohalt vaadates. Sel juhul lähtutakse noorsopsühholoogiast. Viimane näitab, et teatud aastates noortel on loomulik tarve moodustada organisatsioone. Neis organisatsioonides pole seevõrra tähtis otstarb, vaid ühine elu, ühiselt tegevusesolek. Need on olemusosaduskonnad (Wesensgemeinschaften), nagu neid nimetab Ed. Spranger, Mitte otstarbeühingud (Zweckgemeinschaften), Võiksin neid lihtsalt nimetada noorsoorühmadeks, kui nad on positiivsete sihtide teenistuses ja jõukudeks, kui nad on demoraliseerunud.

Noorsoo sotsiaalpsühholoogia alal on ~~Chicago~~ mitu hääd uurimust, mis käsitlevad säärase rühmade ja jõukude tekkimist ja elu neis.

Ameeriklane Thrascher näit. on Chicagos avastanud II-9I säärast spontaanselt tekkinud jõuku, the Gangs, nagu ta neid nimetab. Enamik liikmeid neis olid II-16 a. vanused. Jõukude suurus oli enamasti 6-10 või II-15 liiget. Umbes sama on tähele pannud sakslane Curt Bondy, kes ajakirjas "Die Erziehung" kirjeldeb Berliini noorsoo põrandaalust jõugu-elu. Sääraseid jõukusid tekib esmajoonel suurlinnades kuid ka igal pool mujal, kus noori on suuremal arvul koos. Mõne aasta eest leidsin ajalehest sõnumi ühest Eesti väike-

linnast, kus kirjutatakse: " Neil päevil tuli avalikuks X linnas omapärane " vandeselts", kuhu olid koondunud alaealised 10-16 aastased poisikesed. Poised käisid omavahel järjekindlalt koos ja päalikuks oli neil ühe kohaliku algkooli viimase klassi õpilane. Ühingu nimeks oli ristitud " Surma Rist" ning vastav pitsat, mis kujutab risti ja koolnu pealuud kahe säärekondiga, oli puust välja lõigatud. Oma koosolekuid on poisid pidanud pääsjalikult surnuaedadel õhtuti. Liikmetel on olnud varjunimed, enamasti kinonäitlejate ~~xxx~~ omad. Nii oli neil oma Harri Piel, Tom Mix, siis veel Cowboy ja "inaldine. Ühing tuli avalikuks selteel, et üks isa poja käest ühingu " pitsatiga" kutse Vene surnuaiale koosolekule tulla, kätte sai. Kutsel oli sala sõna " kindel mees."

Peaaegu igäüks vist võib oma noorusest sellelaadilisi üritusi meelde tuletada; see näitab et sotsiaalne tung noorsoos on tugev ja loomulik. Keskkoolinoorsoos on laialt levinud mitmesugused salajased jooma- ja kaardimängukambad, mis noorsoo kõlblale arengule väga ohtlikult mõjuvad. Meil Eestis tuleb iga aasta siinseal keskkoolides jälle mõni säärane pummeldusrühm avalikuks, mille liikmeid harilikult ootab valju karistus.

Kui spontaanselt tekkivatel noorsoorühmadel lasta oma pead areneda, siis on peaaegu kindel, et nad demoraliseeruvad. Thrascher näit. leidis Chicagos 1919 oma pead elava jõugu hulgas ainult 52 niisugust, mis veel ei olnud demoraliseerunud. Suur hulk oli aga langenud täiesti kuritegevusse, samuti kui C. Bondy poolt kirjeld-

FF

PEDAGOGIIKA
ARHIIVIMUSEUM
FOND K37690

Fotokymä kokonaan itseen varpurat pojat
helposti epäjärjestykseen ja itkeyteen. Jos taas aikuiset
heikot pohtivat ovat he vaarassa kadottaa innon ja
omintakeisuuden. Nuorten joukkuelämän ohjaamisen
tärkeä roppuu siitä, miten onnistuu löytämään kultai-
sen riskitien, jolla aikuisten ohjaus ja nuorten
innostus yhdessä vetäytyvät kypsymykseen... Menestely-
tavat, jotka näyttävät perharten menestyksen, ovat
sellaisia, jotka keittävät nauttaa nauttia yleensä pyrkimy-
ksistä, josta poikam itsensä muodostamalla suurolle
on."

„Näitä joukkopyrkimyksiä olisi paljon enemmän
käytettävä kasvatuksessa kasvattajan apuna, kuin
nykyään meillä (s.o. Suomessa) käytetään... Jos perään
joukkovaroja käytettäisiin kasvatukseen hyväksi, säästyisi
kasvattajilta paljon aikaa ja vaivaa, samalla kuin oppi-
lasten luonne kasvaisi ja valmistuisi ottamaan vastaan
sitä aikaa, jolloin vastuu tulee kokonaan heidän murelleen.”

datud Berliini jõugud.

Pedagoogid on vist küll kõik ^{ühisel} arvamusel, et säärase jõuguelu vastu tuleb võidelda. Kuna selle taga on aga tugev ja loomulik tung ühinemisele, ei saa seda võitlust rajada keeldudele ega karistustele, vaid tuleb see tung juhtida positiivsetele aladele, s.t. tuleb asutada legaalseid noorsoorühmi, kus noored täiskasvanute järelvalve all saaksid omi sotsiaalseid tunde välja elada. ~~Si~~äras-
stel noorsoorühmadele oleks pealegi suur tähtsus riigikodanlikes kasvatuses. Ei keegi muu, kui soomlane Sulo Salmensaari kirjutab oma suurepärase teoses "Poikakysymys" jõukude kohta: F

Noorsoorühmade sotsiaalpedagoogilisi ülesandeid ei suuda tä-
ta eri aladel teotsevad ringid. Need kaks tuleb minu arvates hoi-
da täiesti lahus. Tegevus rühmades on palju üldisem, vähem diffe-
rentseerunud kui ringides. Ka pole see nii tihedasti seotud koo-
liga, mispärast rühmad sageli võivad teotseda väljaspool kooligi,
peaasi, et juhtimine oleks pedagoogilise mentaliteediga täiskasva-
nud isikute käes. Juhtimise probleem tuleb siin lahendada teisiti
kui ringides. Ringides oleneb kogu töö edukus asjatundlikust juhust,
rühmades aga tuleb olla ettevaatlik, et täiskasvanud juhtide osa-
võtt ei saaks takistavaks noorsoo enda tööinnule ja ühistundele.
Väga õieti kirjutab sama Salmensaari: FF

Tegevus noorsoorühmades huvitab kõige enam II-16 aastaseid
poisse ja tüdrukuid. Nende elus etendab aga kehaline tegevus ja lii-

Nii näeme, et sotsiaalpedagoogilise aspekti all noorsoo organisatsioonide probleem leiab sootu teissuguse lahenduse, Eelpoolkirjeldatud õpilasrühmad on välditamatuks tarvilikud igas koolis, kus noori ei taheta jätta salajaste jõukude taller maaks. Neist ei pääse mööda ei kõige moodsaam kool-laboratoorium ega ka traditsionaalne kool-kasarm.

II. Õpilasorganisatsioonide areng Eesti koolides.

Pärast seda lühikest sissejuhatust õpilasorganisatsioonide problemaatikasse asume nüüd vaatlema, kuidas need probleemid on lahendatud Eesti koolielus.

Meie oleme sel alal iseseisvuse aja jooksul kolm ajajärku läbi elanud.

Veneaegsetes keskkoolides võisid ametlikult teotseda ainult kindlalt-piiritletud otstarbega ringid, nagu näit. matemaatika, ajaloo, kirjanduse, spordi j.m seesugused ringid, ent neidki luhati vaid vähesel arvul. Ärksam ja rahvuslikult mõtlev Eesti noorsugu koondus salajastesse, n.n. pörandaalustesse organisatsioonidesse, kus harrastati peamiselt poliitilisi ja kirjanduslikke ~~ksisimusi~~ ^{ühingute}. Sageli valitses neis ~~ringi-~~ ^{ühingutest} ~~des~~ radikaalne rahvuslik või sotsialistlik vaim. Neist ~~ringi-~~ ^{ühingutest} ~~dest~~ on suur hulk meie praeguse põlve haritlasi läbi käinud. Kui pärast riikliku iseseisvuse saavutamist õpilastele anti ~~pe~~ peaaegu piiramatut vabadust organisatsioonide asutamiseks, siis ka ^düksid

kuul need illegaalsed organisatsioonid, kuid nende vaim kandus edasi legaalsesse organisatsioonidesse, milliseid asutati suure hooga. Viimaste hulgas omandasid eriti mõõduandva koha n.n. koolinoorsoo liidud. Need olid suured koolidevahelised organisatsioonid, kuhu kuulus õpilasi kõigist vastava linna koolidest, peamiselt muidugi keskkoolidest. Pääegu igas linnas oli säärane koolinoorsoo liit; need omakorda ühinesid üleriiklikuks koolinoorsoo keskliiduks, mis sarnles omaaegsele Suomen Kolunuorisöön Liitto'le, kellega ta m.s. oli sõpruslepingu vahekorras.

Nendes linnade koolinoorsoo liitudes püüti ühtaegu elada välja omi pakitsevaid sotsiaalseid tunge ja noorusliku energia üliküllust, sõnaga -- teha noorsooliikumist, milline sõna oli sellal moodne, kuigi ka täita ringide ülesandeid, s.t. süveneda üksikute alade harrastamisse. Viimaseks otstarbeks jagunesid nad sektsioonidesse. Nii näit. teotisesid pääegu iga liidu juures spordi, muusika, kirjanduse ja karskuse sektsioonid. Kuna siia võisid kuuluda kõigi koolide õpilased, ei tunnud ühegi kooli õpetajaskond erilist kohustust nende liitude juhtimisel kaasa aidata. Seevastu olid aga noored neis väga aktiivsed. Eesti koolinoorsugu pole kunagi hiljem enam avaldanud nii suurt aktiivsust ja küpsust organisatsioonide töös, kui sellel koolinoorsoo liitude ajajärgul. See oli revolutsiooni ja Vabadussõja tormides varaküpsenud põlv. Selle lahkumisega koolipingilt algas ka organisatsioonide allakäik. Suure liikete arvu (see

tõusis kohati 500-600-ni) ja väga komplitseeritud tegevuse tõttu hakkas koolinoorsoo liitude juhtimine noortel endal käima üle jõu. Tagajärjeks oli mõningaid segadusi asjaajamises ja korraldumisi koosolekuil. Ajakirjanduse pealekäimisel võttis Hariduseministeerium 1923. aastal küsimuse üles ja pani maksma määrused, mis võimaldasid teotseda peamiselt ainult üksiklaskudel teotsevatel ringidel/ koolide juures. Koolidevahelisi ringe lubati ainult erandjuhtumel. Ka üldised õpilasuhtingud koolide juures, n.n. "toverikuy/nnat", sunniti/enamikus likvidderüma.

Selle 1923. aasta määrusega algas uus, n.n. ringide aja-järk Eesti õpilasorganisatsioonide elus. 1923. aasta määrus lähtus ainuüksi õpetusmetoodilisist kaalutlustest. Selles suhtes oli ta kindlasti ühekülgne. Õpilasorganisatsioonide sotsiaalpedagoogiline külg jäi seejuures peaaegu täiesti tähele panemata.

Kõige vähem sobib ringide süsteem algkoolidele. Algkooliõpilase huvid pole veel nii spetsialiseerunud, et nad oleksid küpsed teotsemiseks eriotstarbelistes ringides. Ainult lootusringe tekkis neis suuremal määral, kuna tegevus lootusringides on üldisem ja mitmekülgsem. Veel praeguseni on lootusringid (koos neile ligidalt sarnlevate Noorte Punase Risti koondistega) algkoolides kõige levinenumaks noorsoo organisatsiooniks. Nende tegevuse juhtimiseks asutati õpetajate karskusliit, mis hiljem suhtus ühte Eesti Õpetajate Liidu karskuskasvatuse toimkonnaga. Viimane annab välja ajakirja "Loo-

tusrõngi Juht" (vastab Soome "Raittiuskasvatusele"), korraldab Soome eeskujul karskussisulisi võistluskirjutisi koolides jne.

Viimastel aastatel on märgata õpilasorganisatsioonide ~~arvu~~ alal uut elevuse hoogu. See tähistab uue, kolmanda ajajärgu algust, mida võiksime nimetada skautlikkude organisatsioonide ajastuks.

Rahvuslikku tervenemist taotlevad liikumised panevad kõikjal suurt rõhku noorsoo organiseerimisele. Itaalias, Sakamaal, Venemaal teevad seda poolsunduslikud riiklikud organisatsioonid. Meilgi on viimasel ajal palju kaalutud, mil teel, kõige parem oleks noorsoo rahvuslikku, kehalist ja riigikaitse tselist kasvatust korraldada. Kuna pole leitud mingit oluliselt uut moodust, on jäänud seniste vabatahtlikkude noorsoo organisatsioonide vormi juurde, (pannus neile veel palju rohkem rõhku) ~~kuini~~ senni. Alles paari kuu eest saatis Hariduse- ja Sotsiaalminister ~~Kärre~~ N. Kann koolidele ringkirja, milles noorsoo organisatsioonide tähtsust alla kriipsutati ja koolide juhatajaile ning õpetajaile tungivalt soovitati noorsoo organiseerimisele kaasa aidata. Koolides, kus organisatsioonid puuduvad, soovitati nende asutamine käsile võtta. Kuna seega õpilasorganisatsioonid on tehtud koolidele sama hää kui sunduslikuks, on organisatsioonide arv viimastel kuudel tugevasti tõusmas, kuigi see ka enne juba oli küllalt ~~suur~~ suur, eriti algkoolides.

Millised need õpilaste organisatsioonid peaksid olema, seda mainitud ringkiri kindlaks ei määra. Koolidele on ses suhtes jäetud vabadus. Arusaadavalt on eriotstarbelistel õpilasingidel raske täita neid ülesandeid, mida praegune rahvuslik liikumine peab eriti tähtsaks. Sellepärast langeb praegu pearõhk skautlikkudele organisatsioonidele, ainagi algkoolides.

Skautlik liikumine testis on küll sama vana, kui testi vabariikki, kuid siamaani tal polnud küllalt hoogu. Teiste õpilasorganisatsioonide kõrval ta jäi varju. Pärast seda, kui hr. N. Kann, kes on ühtlasi Eesti skautide Maleva peavanemaks, kutsuti haridusministriks, hakkas ka skautlik liikumine eluma. Veel enam mõjus selleks kaasa uue skautliku organisatsiooni - "Noorte Kotkaste" asutamine 1930.a-l, mille peavanemaks praegu on vägede ülemjuhataja kindral Laidoner. Mainitud organisatsioon asub a Kaitseliidu Keskjuhatuses juures. Ta on palju laenanud skautidelt, kuid rõhutab enam rahvuslikku ja sõjaväelist kasvatust ega kuulu rahvusvahelisse skautide liitu.

Nii on tekkinud teatud võistlus kahe skautliku organisatsiooni vahel, mis sunnib mõlemaid jõudu pingutama. Kummalgi on oma paralleelorganisatsioon tütarlastele - Skautide Maleval Gaidid ja "Noortel Kotkaselt", Kodutütred" - nimeline organisatsioon. Arvult on "Noortel Kotka~~XXXX~~" ja "Kodutütred" praegu

rõhuvas enamuses, võrreldes skautide ja gaididega.

On korduvalt tehtud katseid kõiki neid organisatsioone ühendada, kuid siiani pole see korda läinud.

Skautlikud organisatsioonid on levinud peamiselt algkoolides. Keskkoolides ja osas algkoolides teotsevad edasi eriotstarbelised ringid, kuigi nende tegevuse hoog ja tähtsus iga aastaga on vähenemas.

Kõige selgema pildi õpilasorganisatsioonide seisukorrast Eestis saame, kui vaatleme arvustikulisi andmeid nende kohta.

Eestis töötas möödunud õppeaastal s.o. 1939/34 õppeaastal,

algkooli	1223	} 1279
täienduskooli	56	

Neis oli ühtekokku 1253 organisatsiooni 40.000 liikmega, nii siis peaaegu iga kooli kohta 1 organisatsioon. Ma ei tea täpsemalt, kuidas on seisukord ses suhtes mujal maail, kuid ma arvan, et Eesti sel alal vist küll lööb rekordi või vähemalt ligineb sellele.

Laadi järgi jagunevad ringid järgmiselt:

I. Lootusringe ja Noorte Punase Risti Koondised	492	22*000 liikmega.
II: Skautlikke rühmi	429	
III. Üldisi õpilasühinguid (toverikunta'dele vastavad)	79	
IV. Õpilaste kooperatiive	79	
V. Mitmesuguseid erisihilisi ringe	175	

Keskkoolle oli Eestis samal õppeaastal
Kutsekoolle nende juures

67 }
5 } 32

II895 ^{õpilasega} ~~II895~~
~~meega.~~

~~XXXXXXXXXX~~ Neis teotses I69 õpilasorganisatsiooni 8494
liikmega, s.o. 2,3 organisatsiooni kooli kohta.

Laadi järgi jagunevad organisatsioonid järgmiselt:

Ringe:

I. Spordiringe	40
2. Kirjandusringe	I4
3. Karskusringe	II
4 . Kooperatiive	5
5. Mitmesuguseid muid ingl	72

ühtekokku I42 ringi

Üldühinguid (" toverkuntia") I0

Skautlikke rühmi I7

Skautlikkude organisatsioonide osatähtsus on küll suurem, kui sellest arvustikust nähtub, sest osa neist on koolide vahelised ja neid pole siin arvesse võetud. Kuid siiski paistab silma eriotstarbeliste ringide suur ülekaal sotsiaalpedagoogilisi sihte taotlevate rühmade üle meie keskkoolides.

Lõpuks olgu tähendatud, et paljudes koolides, eriti keskkoolides, on läbi viidud ka õpilaste omavalitsus. Kuid ses suhtes pole mitte matkitud Ameerika " School-City" süsteemi vaid päge-

mini eeskujuks võetud Saksa Koolikomiteede süsteem, nagu sellega katsetati omal ajal Preisimaal. Iga klass~~x~~ valib omale üheks semestriks juhatuse. Õpilaspere tervikuna valib õpilaspere juhatusse, koolikohtu ja muud ametnikud.

Rahvanoor~~o~~sugu väljaspool kooli on koondunud Ülemaalisse Eesti Noorsoo Ühendusse, mis vastab Soome Noor~~u~~s~~oo~~ Liidule. Te- mal on umb. 200 osakonda (paikallis~~u~~hdistys) 15.000 liikmega. Osakondade tegevus sarnleb suuresti Soome „Nuoriseurade“ tööle, kuid pole rahva hulgas võitnud veel nii suurt poolehoidu ja tähtsust, kui viimased.

Ma olen oma ülesandega lõpul. Ma olen korduvalt sõna võt- nud noorsoo organisatsioonide liigse intellektualiseerimise ja õpetusmetoodiliste printsiipide ainumõõduandvaks tunnistamise vastu nende korraldamisel. Sellepärast on mul häämeel, et nagu skautliku liikumise tõus näitab, viimasel ajal on hakatud enam hindama ka noors~~oo~~ organisatsioonide sotsiaalpedagoogilist kül- ge. See on suur samm edasi koolide kasvatusliku külje reformimisel